

Міністерство оборони України
Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ начальника Центрального
науково-дослідного інституту
Збройних Сил України
від 11.05.2026 № 26/од

ПОЛОЖЕННЯ
про реалізацію права здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії на
вільний вибір освітніх компонентів у Центральному науково-дослідному
інституту Збройних Сил України

Київ – 2026

ВІДКРИТА ІНФОРМАЦІЯ

1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає порядок формування, вибору та реалізації вибіркового освітніх компонентів освітньо-наукових програм підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – здобувачі) у Центральному науково-дослідному інституті Збройних Сил України (далі – Інститут).

1.2. Положення встановлює єдині вимоги до:
організації процесу вибору освітніх компонентів;
формування переліку (каталогу) вибіркового освітніх компонентів;
забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів;
взаємодії між здобувачами, науковими керівниками та структурними підрозділами Інституту у процесі вибору та реалізації вибіркового освітніх компонентів.

1.3. Вибіркові освітні компоненти є складовою освітньо-наукової програми та забезпечують можливість здобувачу формувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до тематики дисертаційного дослідження, наукових інтересів та професійних потреб у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

1.4. Вибір освітніх компонентів здійснюється здобувачем самостійно з урахуванням рекомендацій наукового керівника та з дотриманням вимог освітньо-наукової програми.

1.5. Реалізація права здобувача на вибір освітніх компонентів забезпечується Інститутом шляхом:

формування доступного та актуального каталогу вибіркового освітніх компонентів;

інформування здобувачів про зміст освітніх компонентів, умови їх реалізації та порядок вибору;

організації процедури вибору та його документального оформлення;

створення умов для фактичного вивчення обраних освітніх компонентів.

1.6. Вибіркові освітні компоненти не можуть дублювати обов'язкові освітні компоненти освітньо-наукової програми та повинні забезпечувати досягнення програмних результатів навчання.

1.7. Організація процесу вибору освітніх компонентів здійснюється відповідно до:

Конституції України;

Закону України “Про освіту”;

Закону України “Про вищу освіту”;

Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”;

Закону України “Про академічну доброчесність”;

Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)”;

нормативно-правових актів Міністерства оборони України у сфері освіти і науки;

ВІДКРИТА ІНФОРМАЦІЯ

Положення про Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України;

організаційно-розпорядчих документів Інституту;
освітньо-наукових програм підготовки здобувачів.

1.8. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

вибіркові освітні компоненти – освітні компоненти (дисципліни, модулі), що обираються здобувачем із запропонованого переліку з метою формування індивідуальної освітньої траєкторії;

індивідуальна освітня траєкторія – персоналізована сукупність освітніх компонентів, обраних здобувачем з урахуванням його наукових інтересів, тематики дослідження та цілей підготовки;

каталог вибірових освітніх компонентів – систематизований перелік освітніх компонентів, доступних для вибору здобувачами.

1.9. Положення є обов'язковим для здобувачів, наукових керівників та структурних підрозділів Інституту, які беруть участь в організації та реалізації освітнього процесу.

2. Місце вибірових освітніх компонентів в освітньо-науковій програмі

2.1. Вибіркові освітні компоненти є складовою освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та формують варіативну частину освітньої складової підготовки.

2.2. Обсяг вибірових освітніх компонентів визначається освітньо-науковою програмою відповідно до вимог законодавства України та становить не менше встановленої частки від загального обсягу кредитів ЄКТС, передбачених для освітньої складової підготовки.

2.3. Вибіркові освітні компоненти забезпечують:

поглиблення та розширення знань у межах спеціальності;

формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача;

підтримку виконання дисертаційного дослідження;

досягнення програмних результатів навчання, визначених освітньо-науковою програмою;

розвиток у здобувача здатності розробляти та реалізовувати наукові дослідження, застосовувати сучасні методи аналізу та оброблення даних, обґрунтовувати наукові та прикладні рішення, інтегрувати результати навчання у власну наукову діяльність.

2.4. Зміст вибірових освітніх компонентів повинен відповідати:

об'єкту та предмету дослідження за відповідною спеціальністю;

тематичі наукових досліджень Інституту;

сучасному рівню розвитку науки і практики у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

потребам забезпечення розвитку спроможностей у сфері військового управління.

2.5. Вибіркові освітні компоненти взаємопов'язані з іншими освітніми компонентами освітньо-наукової програми та не можуть дублювати їх зміст.

2.6. Результати опанування вибірових освітніх компонентів враховуються при оцінюванні досягнення програмних результатів навчання, включаються до індивідуального плану підготовки здобувача та використовуються у процесі підготовки і виконання дисертаційного дослідження.

2.7. Формування переліку вибірових освітніх компонентів здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення реальної можливості їх вивчення, зокрема наявності кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

2.8. Вибіркові освітні компоненти можуть реалізовуватися в Інституті, в інших наукових установах або закладах вищої освіти на підставі договорів, а також у формі міжінституційної академічної мобільності відповідно до встановленого порядку.

3. Принципи формування вибору освітніх компонентів

3.1. Принцип індивідуалізації передбачає право здобувача самостійно визначати перелік освітніх компонентів з урахуванням власних наукових інтересів, тематики дисертаційного дослідження та професійних потреб.

3.2. Принцип наукової обґрунтованості передбачає узгодження обраних компонентів із напрямом наукових досліджень здобувача та їх внеском у досягнення програмних результатів навчання.

3.3. Принцип відповідності освітньо-науковій програмі передбачає, що обрані освітні компоненти повинні відповідати вимогам освітньо-наукової програми, її структурі та забезпечувати досягнення визначених програмних результатів навчання.

3.4. Принцип академічної свободи забезпечує здобувачу можливість обирати освітні компоненти в межах, визначених цим Положенням, за умови дотримання встановлених вимог та обмежень.

3.5. Принцип керованості передбачає, що процес вибору освітніх компонентів здійснюється за участю наукового керівника та структурних підрозділів Інституту відповідно до організаційно-розпорядчих документів Інституту.

3.6. Принцип реалізованості визначає, що вибір освітніх компонентів повинен враховувати можливість їх фактичної реалізації, зокрема наявність кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

3.7. Принцип доцільності передбачає орієнтацію вибору освітніх компонентів на отримання знань і навичок, які мають наукову або практичну цінність для діяльності здобувача та Інституту.

3.8. Принцип прозорості забезпечує відкритість інформації щодо змісту вибірових освітніх компонентів, умов їх реалізації та процедур вибору.

3.9. Принцип стабільності передбачає, що після затвердження вибору освітніх компонентів їх зміна допускається лише у випадках та порядку, визначених цим Положенням.

3.10. Принцип гнучкості передбачає можливість коригування вибору освітніх компонентів у разі об'єктивної необхідності, зокрема у зв'язку зі зміною тематики дослідження або умов реалізації освітнього процесу.

4. Формування каталогу вибіркового освітніх компонентів

4.1. Каталог вибіркового освітніх компонентів формується з метою забезпечення здобувачам можливості здійснення обґрунтованого, індивідуалізованого та усвідомленого вибору освітніх компонентів.

4.2. Каталог включає систематизований перелік вибіркового освітніх компонентів, доступних для вивчення здобувачами в межах освітньо-наукових програм.

4.3. Формування каталогу здійснюється науковими працівниками Інституту за координації структурного підрозділу, відповідального за організацію освітнього процесу.

4.4. До каталогу включаються освітні компоненти, що:
відповідають освітньо-науковим програмам підготовки здобувачів;
узгоджуються з напрямками наукових досліджень Інституту;
відповідають сучасному рівню розвитку науки і практики у сфері наукової і науково-технічної діяльності;
забезпечені кадровими, навчально-методичними та матеріально-технічними ресурсами.

4.5. Для кожного вибіркового освітнього компонента у каталозі подається інформація, що забезпечує можливість свідомого вибору, зокрема: назва освітнього компонента; мета та короткий опис змісту; очікувані результати навчання; обсяг у кредитах ЄКТС; форма підсумкового контролю; відомості про викладача або підрозділ, що забезпечує викладання.

4.6. Каталог формується, як правило, на навчальний рік і підлягає періодичному оновленню з урахуванням результатів реалізації освітньо-наукових програм, потреб наукової і науково-технічної діяльності Інституту та пропозицій здобувачів, наукових керівників і структурних підрозділів.

4.7. Оновлення каталогу може передбачати:
включення нових освітніх компонентів;
виключення освітніх компонентів, що втратили актуальність або не забезпечені необхідними ресурсами;
уточнення змісту та характеристик освітніх компонентів.

4.8. Каталог доводиться до відома здобувачів до початку процедури вибору освітніх компонентів та забезпечується його доступність в електронній або іншій визначеній формі.

4.9. Інститут забезпечує відповідність кількості та змісту вибіркового освітніх компонентів потребам здобувачів та можливостям їх реалізації з

урахуванням індивідуального характеру підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

5. Порядок вибору вибіркового освітнього компонента

5.1. Вибір вибіркового освітнього компонента здійснюється здобувачем у межах обсягу, передбаченого відповідною освітньо-науковою програмою та навчальним планом.

5.2. Процедура вибору вибіркового освітнього компонента передбачає: ознайомлення здобувача з каталогом вибіркового освітнього компонента; ознайомлення зі змістом, результатами навчання та умовами реалізації відповідних освітніх компонентів;

отримання консультацій у наукового керівника та, за потреби, у відповідних структурних підрозділах Інституту;

прийняття здобувачем рішення щодо вибору освітнього компонента;

оформлення та подання здобувачем установленого документа щодо здійсненого вибору;

узагальнення результатів вибору та їх затвердження в установленому порядку.

5.3. Інститут забезпечує доведення до відома здобувачів каталогу вибіркового освітнього компонента, а також інформації щодо порядку їх вибору до початку відповідної процедури.

5.4. Здобувач здійснює вибір освітніх компонентів самостійно з урахуванням:

вимог освітньо-наукової програми;

тематики власного дисертаційного дослідження;

рекомендацій наукового керівника;

можливості фактичної реалізації обраних освітніх компонентів.

5.5. Науковий керівник здійснює консультативний супровід здобувача під час вибору освітніх компонентів та надає рекомендації щодо їх відповідності науковому напрямку підготовки здобувача.

5.6. Результати вибору оформлюються здобувачем у формі, визначеній Інститутом, та подаються у встановлені строки до структурного підрозділу, відповідального за організацію освітнього процесу.

5.7. Після завершення строку подання документів відповідний структурний підрозділ:

узагальнює подану інформацію;

перевіряє дотримання встановлених вимог;

визначає можливість реалізації обраних освітніх компонентів;

готує пропозиції щодо затвердження результатів вибору.

5.8. Затвердження результатів вибору здійснюється в установленому в Інституті порядку та є підставою для включення відповідних освітніх компонентів до індивідуального плану підготовки здобувача.

5.9. У разі якщо здобувач не здійснив вибір у встановлені строки без поважних причин, перелік вибіркового освітніх компонентів визначається Інститутом з урахуванням вимог освітньо-наукової програми та індивідуального плану підготовки здобувача.

6. Особливі умови реалізації вибору освітніх компонентів

6.1. Реалізація вибору вибіркового освітніх компонентів здійснюється з урахуванням можливості їх фактичного викладання та забезпечення досягнення здобувачами програмних результатів навчання.

6.2. Освітній компонент реалізується за умови наявності необхідного кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення, а також організаційної доцільності його проведення.

6.3. У разі недостатньої кількості здобувачів, які обрали певний освітній компонент, Інститут може прийняти одне з таких рішень:

забезпечити його реалізацію в індивідуальній або малій груповій формі навчання;

об'єднати здобувачів різних освітньо-наукових програм або років навчання за умови забезпечення досягнення програмних результатів навчання;

запропонувати здобувачам альтернативні освітні компоненти.

6.4. У разі неможливості реалізації обраного освітнього компонента з об'єктивних причин Інститут повідомляє про це здобувача та пропонує йому здійснити повторний вибір із переліку доступних освітніх компонентів у строки, визначені Інститутом.

6.5. Вибір освітніх компонентів поза каталогом Інституту, в інших закладах вищої освіти або наукових установах допускається за умови:

відповідності змісту такого компонента освітньо-науковій програмі;

наявності обґрунтування доцільності такого вибору;

погодження наукового керівника;

забезпечення можливості визнання результатів його опанування в Інституті.

Такий вибір може здійснюватися у межах академічної мобільності, на підставі укладених договорів про співпрацю та в інших формах, що не суперечать законодавству України, Положенню про порядок реалізації права на академічну мобільність та організаційно-розпорядчим документам Інституту.

6.6. Результати опанування освітніх компонентів, здобутих в інших закладах або установах, підлягають визнанню в установленому порядку.

6.7. У разі відмови у реалізації обраного освітнього компонента відповідне рішення повинно бути обґрунтованим, оформлюється в установленому порядку та доводиться до відома здобувача із зазначенням причин і можливих альтернатив.

6.8. Усі спірні питання, що виникають у процесі вибору та реалізації освітніх компонентів, вирішуються в установленому в Інституті порядку з урахуванням позиції здобувача, рекомендацій наукового керівника та можливостей Інституту.

7. Реалізація вибору освітніх компонентів

7.1. Вибрані та затверджені вибіркові освітні компоненти включаються до індивідуального плану підготовки здобувача та є обов'язковими для опанування.

7.2. Реалізація вибраних освітніх компонентів здійснюється відповідно до навчального плану, графіка освітнього процесу та розкладу занять.

7.3. Здобувач зобов'язаний забезпечити виконання всіх вимог, передбачених відповідними освітніми компонентами, зокрема: виконання передбачених освітнім компонентом завдань; участь у передбачених формах освітньої діяльності; проходження підсумкового контролю.

7.4. Результати опанування вибірових освітніх компонентів підлягають оцінюванню відповідно до вимог освітньо-наукової програми та організаційно-розпорядчих документів Інституту.

7.5. Отримані результати навчання за вибірковими освітніми компонентами враховуються при оцінюванні досягнення програмних результатів навчання, відображаються у документах обліку результатів навчання та використовуються у процесі підготовки і виконання дисертаційного дослідження.

7.6. Невиконання здобувачем вимог, передбачених вибраними освітніми компонентами, розглядається як невиконання індивідуального плану підготовки здобувача.

7.7. Заміна або виключення вибірових освітніх компонентів після їх включення до індивідуального плану підготовки допускається лише у виняткових випадках, зокрема у разі зміни тематики дисертаційного дослідження, неможливості реалізації обраного освітнього компонента та інших обґрунтованих обставин. Рішення щодо такої зміни приймається в установленому Інститутом порядку на підставі звернення здобувача та з урахуванням рекомендацій наукового керівника.

8. Права та обов'язки учасників процесу вибору освітніх компонентів

8.1. Права здобувача. Здобувач має право:

отримувати повну та достовірну інформацію про зміст вибірових освітніх компонентів, умови їх реалізації та порядок вибору;

здійснювати самостійний вибір освітніх компонентів у межах, визначених освітньо-науковою програмою;

отримувати консультації від наукового керівника та структурних підрозділів Інституту щодо доцільності вибору;

обирати освітні компоненти поза каталогом Інституту у випадках і порядку, визначених цим Положенням;

ініціювати зміну раніше обраних освітніх компонентів у встановленому порядку;

звертатися до начальника Інституту у разі виникнення спірних питань, пов'язаних із вибором або реалізацією освітніх компонентів.

ВІДКРИТА ІНФОРМАЦІЯ

8.2. **Обов'язки здобувача.** Здобувач зобов'язаний:
здійснювати вибір освітніх компонентів у встановлені строки;
дотримуватися вимог цього Положення та освітньо-наукової програми;
узгоджувати вибір із науковим керівником;
подавати документи щодо вибору у встановленому порядку;
виконувати вимоги обраних освітніх компонентів у повному обсязі;
дотримуватися встановленого порядку внесення змін до індивідуального плану підготовки;

своєчасно інформувати наукового керівника про хід виконання індивідуального плану у частині вибіркового компонента.

8.3. **Права наукового керівника.** Науковий керівник має право:
надавати здобувачу рекомендації щодо вибору освітніх компонентів;
ініціювати перегляд вибору у разі його невідповідності тематиці дослідження або вимогам освітньо-наукової програми;

отримувати інформацію про результати вибору та реалізації освітніх компонентів здобувачем;

брати участь у вирішенні спірних питань, пов'язаних із вибором або зміною освітніх компонентів.

8.4. **Обов'язки наукового керівника.** Науковий керівник зобов'язаний:
забезпечувати консультативний супровід здобувача під час вибору освітніх компонентів;

надавати обґрунтовані рекомендації щодо відповідності вибору науковому напрямку підготовки;

сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача;

брати участь у погодженні змін до індивідуального плану підготовки здобувача.

8.5. **Повноваження структурних підрозділів Інституту.** Структурні підрозділи Інституту, відповідальні за організацію освітнього процесу, забезпечують:

формування та оновлення каталогу вибіркового освітніх компонентів;

інформування здобувачів про порядок вибору освітніх компонентів;

організацію процедури вибору та її документальне оформлення;

узагальнення результатів вибору та підготовку їх до затвердження;

контроль за дотриманням встановленого порядку вибору;

створення умов для реалізації обраних освітніх компонентів.

8.6. **Учасники процесу вибору освітніх компонентів несуть відповідальність за:**

дотримання вимог цього Положення;

своєчасність виконання визначених процедур;

обґрунтованість прийнятих рішень;

якість реалізації освітнього процесу у межах їх повноважень.

9. Контроль за реалізацією права на вільний вибір

ВІДКРИТА ІНФОРМАЦІЯ

9.1. Контроль за дотриманням вимог цього Положення здійснюється відповідними структурними підрозділами Інституту в межах їх повноважень, а також заступником начальника Інституту з наукової роботи.

9.2. Контроль передбачає:

перевірку дотримання встановленого порядку формування каталогу вибіркових освітніх компонентів;

контроль за організацією процедури вибору освітніх компонентів;

перевірку обґрунтованості прийнятих рішень щодо затвердження та зміни вибору;

аналіз відповідності реалізації освітніх компонентів вимогам освітньо-наукових програм та дотримання вимог цього Положення.

9.3. За результатами здійснення контролю можуть надаватися рекомендації щодо вдосконалення організації процесу вибору та реалізації освітніх компонентів.

10. Прикінцеві положення

10.1. Це Положення схвалюється Науковою радою Інституту, затверджується та вводиться в дію наказом начальника Інституту.

10.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться за рішенням Наукової ради Інституту в установленому порядку та оформлюються організаційно-розпорядчими документами Інституту.

10.3. Це Положення оприлюднюється на офіційному веб-сайті Інституту та доводиться до відома наукових працівників і здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

10.4. Питання, що не врегульовані цим Положенням, вирішуються відповідно до законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства оборони України та організаційно-розпорядчих документів Інституту.

10.5. У разі виникнення спірних питань щодо вибору або реалізації освітніх компонентів рішення приймається начальником Інституту з урахуванням позиції здобувача, рекомендацій наукового керівника та висновків відповідних структурних підрозділів.

10.6. Контроль за виконанням вимог цього Положення покладається на заступника начальника Інституту з наукової роботи.

Додаток 1
до Положення
(розділ 3, підрозділ 3.4)

**Рапорт здобувача освіти щодо вільного вибору
вибіркових освітніх компонентів**

Начальнику Центрального
науково-дослідного інституту
Збройних Сил України

Рапорт

Рапорт Прошу Вашого рішення щодо включення до індивідуального навчального плану ад'юнкта на 202__ – 202__ навчальний рік наступних вибіркових освітніх компонентів:

№ з/п	Вибіркові освітні компоненти		
	Найменування	Код згідно каталогу	Обсяг кредитів (ЄКТС)
1	Міжнародні стратегії економічного розвитку оборонної промисловості	ВК 2	3
...	.....	...	...
Всього кредитів (ЄКТС)			...

Ад'юнкт

_____
(військове звання, підпис, Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
“ ___ ” _____ 20__ р.

ПОГОДЖЕНО
Науковий керівник

_____
(військове звання, підпис, Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
“ ___ ” _____ 20__ р.

ПОГОДЖЕНО
Начальник 1 науково-дослідного управління

_____
(військове звання, підпис, Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
“ ___ ” _____ 20__ р.

